

(kivándorlás), a kényszerű statisztikai „rejtezkedés” és az asszimiláció tizedelte meg, sőt: majd hogy nem eliminálta. Ezért szerzőnk a statisztikát nemzetiségenként részben értelmezi, részben kiegészíti (az ország, amelynek a területén élnek, kompaktan-e, avagy szöványban, történelmileg mi a magyarázata az országban való jelenlétüknek, milyen vallásúak, vannak-e iskoláik, egyesületeik, sajtójuk stb.).

Futala Tibor

A fehéroroszországi lengyel kisebbség

Kruczkowski, Tadeusz: Polacy na Białorusi - terajzniejszość i przyszłość. = Więź, 2000. 4. no. 113–121. p.

A fehéroroszországi lengyelek autochtonok: nem ők költöztek más országra (kényszerből), Lengyelország hagyta el őket. A második világháború előtt a mostani fehéroroszországi lengyel kisebbség túlnyomó része három elcsatolt lengyel vajdaságban élt. Akkoriban a három vajdaság lengyel lakossága kb. 2 milliót tett ki, a teljes populáció 44%-át, miközben – s ez is „lengyelségi” mutató – a lakosság 38%-a volt római katolikus.

Jelenleg a háborús és áttelepítési veszteségek, továbbá a fehérorosz állam asszimilációs nyomása miatt az 1999. évi népszámlálás mindössze 319 ezer lengyelt mutat ki, akik közül csak kb. 20% vallja anyanyelvének a lengyelt. Ha mindez így megy tovább, 10–20 év múlva nem nagyon lesz lengyel Fehéroroszországban, legalábbis hivatalosan nem.

Noha a nyolcvanas évek utolsó harmadában a fehérorosz és mögöttük valójában az orosz magatartásformák enyhítették valamelyest a lengyelek elnyomását, szinte teljes jogfosztottságát (néhány tucat lengyel iskola nyílt, sajtóorgánium indult, megalakult – több átszervezést követően – a fehéroroszországi lengyelek egyesülete), a kisebbségi lét továbbra is diszkriminációknak van kitéve. A fehérorosz értelmiség körében (orosz „sűgásra”) az a mondás járja: a paraszt nem lengyel, hanem katolikus fehérorosz, aki lengyel, az nemes, a lengyel pedig a fehéroroszok ellensége, Fehéroroszország gyarmatosítója.

Ebben a légkörben a lengyel egyesület ahelyett, hogy intenzíven védené a lengyel kisebbség érdekeit, belegabalyodik a belpolitikai küzdelmekbe, a római katolikus egyház pedig, mondván: a hívek közül kevesen tudnak már jól lengyelül, egyre inkább önként asszimilálódnak a többséghez. A beszámoló szerzője háborogva nehezményezi, hogy a lengyel állam majdnem „ölbetett kézzel” szemléli ezt a felgyorsuló asszimilációs folyamatot, ahelyett hogy erőteljesen sikra szállna a fehéroroszországi lengyel iskolaügy el esettségének felszámolásáért, a grodnói lengyel főiskola létrehozásáért, a lengyel nyelvű katolicizmus fennmaradásáért.

A Fehéroroszországtól megkívánt „lengyelségpolitika” azonban csak akkor volna hatásos, ha a Lengyel Köztársaságnak kiérlelt, a mában és a távlatokban egyaránt gondolkodó keleti politikája volna a lengyel kisebbségeket illetően. Ez egyelőre hiányzik, ami miatt legfeljebb rögtönzések folynak e téren. Egyébként Fehéroroszországnak is „kifizetődne” tisztességes kisebbségpolitikát folytatni, amely „lengyel igazolással” segítené hozzá az országot Európa elérésére, illetve az európai családba történő belépésre.

Futala Tibor